

Verkondiging 24 november 2024 - Hooglied 8: 6-7 en 1 Johannes 4: 7-16

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Liefde, hoe het voelt, wij weten het allemaal. De genegenheid die je hebt voor je partner, kind of kleinkind, de warmte die je zelf van anderen ervaart. Iets meer dan een jaar geleden las ik een omschrijving van liefde die mij erg aansprak. Sindsdien is die met mij meegegaan. De omschrijving is van iemand uit de Middeleeuwen, van Thomas van Aquino. Thomas was de denker van die dagen. Een monnik was hij, nooit getrouwd geweest, hij had geen kinderen, maar toch weet hij heel goed onder woorden te brengen waaruit liefde bestaat.

Liefde is volgens Thomas van Aquino het verlangen om bij iemand te zijn en het verlangen dat het goed gaat met diegene. Met die twee dingen heeft hij in mijn ogen de spijker op z'n kop geslagen. Je bent graag bij degene van wie je houdt. Het doet daarom zo verschrikkelijk veel pijn als het niet meer kan, als die ander door de dood of door het leven van je is weggenomen. Je zou nog zo graag willen: kon ik nog maar even bij hem of haar zijn.

Dat gevoel heeft de dichteres Ida Gerhardt onder woorden gebracht in het gedicht 'De gestorvene'. Het laatste deel daarvan is: 'Zevenmaal over de zeeën te gaan,/ schraal in de kleren, wat zou het mij deren,/ kon uit de dood ik die ene doen keren./ Zevenmaal over de zeeën te gaan –/ zevenmaal om met zijn tweeën te staan.' Die ander bij je, naast je als diepste verlangen.

Liefde, het krijgt ook voor Thomas van Aquino vorm in de wens dat het goed gaat met iemand. Dat dat waar is, merk je wel als iemand van wie je houdt, zich slecht voelt. In jezelf voel je de enorme behoefte dat er verandering komt, dat het beter gaat. Het niet zo blijft. Je verlangt het beste voor de ander.

Tussen die twee verlangens kan soms wel strijd zijn. Ze willen weleens schuren. Na een overlijden merken mensen weleens op: 'Het is goed zo.' Dat komt vaak voort uit dat, hoewel je iemand bij je wilt houden, je ziet dat het voor de ander niet meer te dragen is. Vanuit het verlangen dat het hem of haar goed gaat, heb je vrede.

Wat mij erg aanspreekt in die omschrijving, is dat die laat zien dat liefde geen einde kent. Je wil de ander graag bij je hebben, ook als hij of zij er niet meer. Je blijft het goede voor hem of haar wensen, dat geliefden geborgen zijn bij God. Die oneindigheid van de liefde klinkt door in die woorden van het Bijbelboek Hooglied, die net gelezen zijn: 'De liefde is een vlammend vuur, een vuurgloed van de HEER. Zeeën kunnen haar niet doven, rivieren spoelen haar niet weg.' De liefde blijft, is onverwoestbaar. Krijg je niet uit.

Misschien is het u ook opgevallen dat in deze Bijbeltekst God wordt verbonden met de liefde: 'De liefde is een vlammend vuur, een vuurgloed van de HEER.' Dat is een heel mooie gedachte, dat liefde ook met God te maken heeft. Wij in de liefde aan Hem raken en Hij aan ons.

Al moet ik daar bij deze tekst wel een kanttekening bij plaatsen: tussen Bijbeluitleggers is er discussie over wat hier in de oorspronkelijke taal, het Hebreeuws, staat. Het draait om een spatie. Moet je die wel of niet lezen? Bijna

verwaarloosbaar zou je zeggen, zo'n heel klein stukje wit, maar die bepaalt wel of er vuurgloed van de HEER staat of een laaiende vlam... Tja, dat is toch wel een verschil: het laat God verdwijnen uit de tekst.

Waar zonder twijfel God en liefde met elkaar verbonden worden, is in de andere Bijbellezing, die uit de eerste brief van Johannes. Daar zet de schrijver zonder blikken of blozen op papier: 'God is liefde. Wie in de liefde blijft, blijft in God, en God blijft in hem.'

Zoals vaker in de Bijbel komen zulke vergaande uitspraken over de liefde niet voort vanuit een roze bril of zielsgelukkig moment, maar hebben zij eerder hun achtergrond in strijd en onenigheid, zoals ook die heel bekende woorden van Paulus over de liefde, 1 Korinthe 13. Dat speelt hier ook: er zijn hoogoplopende spanning tussen gemeenteleden. Ze maken ruzie over de vraag wie Jezus was. Was hij wel echt mens? Een vraag waarover ze toen flink met elkaar konden strijden.

Als antwoord op die onenigheid begint Johannes over de liefde: 'Geliefde broeders en zusters, laten wij elkaar liefhebben, want de liefde komt uit God voort.' Volgens Johannes is bij God het verlangen om bij mensen te zijn en wenst Hij dat het goed met hem of haar gaat.

Nu is er voor Johannes wel iets bijzonders aan de hand van die liefde. Liefde voelen wij meestal voor hen die ons genegen zijn, die zich met ons verbonden voelen. Dat is niet altijd zo: je kunt ook houden van mensen die van je vervreemd zijn geraakt, ouders, kinderen, een ex-partner. Je blijft je verbonden voelen. Met die kant van de liefde is in de ogen van de schrijver Gods liefde te vergelijken: 'Het wezenlijke van de liefde is niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat Hij ons heeft liefgehad.' Daar zit de gedachten achter van vervreemding tussen God en mens, maar bij Heer is er het verlangen om dat te overbruggen, de verbondenheid te herstellen. God strekt Zijn hand uit.

Die liefde wordt volgens Johannes zichtbaar in Jezus Christus. In Hem komt Gods oneindige behoefte aan het licht om bij mensen te zijn. In Christus blijkt dat de Heer het goede voor heeft met ons en onze wereld. Jezus is de spiegel waarin die verlangens zichtbaar worden.

Zo heeft liefde voor Johannes weinig met romantiek te maken. Er is juist een weerbarstige werkelijkheid tussen mensen, van onenigheid en strijd, van vervreemding tussen God en mens. Maar dat dooft het verlangen niet uit om bij de ander te zijn, om het goede voor iemand te zoeken. Ook dan kan of juist dan hoort liefde te bestaan, want God is liefde!

Straks zullen de namen genoemd worden van hen die ons het afgelopen jaar zijn ontvallen. In onze gedachten zal die rij aangevuld worden met veel meer mensen. Zij die ons lief en dierbaar zijn, maar niet meer leven: vaders, moeders, opa's, oma's, een kind, broers, zussen, vrienden. Het horen van de naam, de herinnering aan hen kan bij onze liefde doen voelen, hoe graag wij hen bij ons zouden willen hebben. Gewoon even naast ons.

Hun naam, de gedachten aan hen kan ons herinneren aan het goede dat er was. De warme herinneringen die wij hebben. Hoe zij van ons hielden, graag bij ons waren, in onze aanwezigheid verkeerden. Hoe zij voor ons het goede zochten in zorg en aandacht, in betrokkenheid. In de mogelijkheden die zij ons door hard werken boden: studeren, vakanties.

De namen noemen wij, aan hen denken wij terug in het vertrouwen dat God liefde is. Voor mij betekent dat dat wij hen van wie wij afscheid hebben moeten nemen, geborgen mogen weten in Gods liefde. Dat zij veilig zijn in Zijn licht, Zijn nabijheid. Dat zij Zijn liefde ervaren van nabijheid, van het goede: vrede hebben, mogen rusten. Dat Zijn liefde oneindig is, grenzeloos. 'Zeeën kunnen haar niet doven, rivieren spoelen haar niet weg...'

Het horen van een naam, herinneringen, het kan ons ook terugbrengen bij de gebrokenheid die er was en die nog steeds voelbaar kan zijn. Een mens bestaat met z'n kracht en zijn zwaktes, met de dingen die hij goed doet en waarin hij faalt. De zwakte van hem of haar kan altijd met ons meegaan, ons blijvend gevormd hebben, van een vader of moeder die tekortschoot in zijn of haar liefde, die zich verloor in zijn of haar machteloosheid. Die in de keuze voor de een het ander tekort deed. Die volledig opging zijn werk, waardoor weinig, te weinig aandacht was. Meestal was het geen kwade wil en waren zij zelf geraakt, gevormd door het leven, maar ook dan doet het pijn. Zijn er wonden die je nog steeds kunt voelen.

Daarom is het goed dat Johannes ons eraan herinnert dat liefde niet enkel met romantiek te maken heeft. Ook als de werkelijkheid weerbarstig was, als het leven ons veel krassen heeft opgeleverd, hebben wij liefde nodig om daarmee om te gaan. Liefde om de ander aanvaarden zoals hij of zij was, ook met die mindere kanten die er waren. Liefde om de mensen van voorbij loslaten. Hoeveel pijn ze ook ons gedaan kunnen hebben. Liefde, om onszelf niet laten overheersen door boosheid.

God is liefde, wij geloven dat de Heer naar ons verlangt. Dat Hij bij ons wil zijn, in de pijn en moeite die wij ervaren, in het verdriet dat wij voelen. Dat Hij ons troostend nabij is met Zijn warmte. Wij geloven, ondanks alles, dat Hij het goede met ons voorheeft. Ons welzijn voor ogen houdt. En zo bij ons is met Zijn Geest.

Liefde, vandaag denken wij aan hen bij wie graag waren, aan hen voor wie we het goede zochten. Geliefden die in onze nabijheid wilde zijn, ons welzijn op het oog hadden. Wij denken aan hen in het vertrouwen dat God liefde is. Dat de Heer hen en ons in liefde nabij is.

Amen